

Utkast til
Porteføljeplan,
innspillsversjon

Gjelder fra 2025

Innovasjon

Innhold

1	Utfordringsbilde	2
2	Om porteføljen	3
2.1	Porteføljens avgrensning	3
2.2	Finansiering	4
2.3	Utvikling av porteføljen	5
3	Mål for porteføljen	6
4	Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak	7
5	Porteføljestyrets forventninger	Feil! Bokmerke er ikke definert.

Om porteføljestyling

Gjennom porteføljestyling skal Forskningsrådet utvikle sin totale portefølje strategisk og helhetlig for samlet sett å oppnå sine mål. Porteføljestyrene skal, hver for seg og samlet, følge opp overordnede mål for forsknings- og innovasjonspolitikken innenfor et nærmere angitt porteføljeområde.

Porteføljeplanen er det overordnede styringsdokumentet for hvert porteføljestyre og skal skape forutsigbarhet for søkere og finansierende departementer. Planen er gyldig inntil det er behov for oppdatering. Til grunn for utarbeidelse av porteføljeplanene ligger en intervensjonslogikk hvor hensikten er å legge til rette for en styring av porteføljen hvor mål, prioriteringer, investeringer og resultater sees i sammenheng, slik at årlige tiltak og investeringer kan tilpasses mål og resultatoppnåelsen.

Årlig utarbeides en porteføljeanalyse basert på oppdaterte data om porteføljen og tilgjengelig statistikk om øvrig nasjonal og internasjonal innsats. Porteføljeanalysen ligger til grunn for årlig oppdatering av investeringsplanen, som viser hvordan porteføljestyret vil prioritere sine tilgjengelige midler mellom utlysninger og andre tiltak de nærmeste tre årene. Porteføljeanalysen vil også ligge til grunn for porteføljerapporten, som er porteføljestyrets årlige rapport til Forskningsrådets styre om sin aktivitet og porteføljens måloppnåelse. Analysen er også viktig for å vurdere porteføljens måloppnåelse, gi innspill til Forskningsrådets budsjettforslag og bidra til Forskningsrådets årsrapport.

1 Utfordringsbilde

[Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning \(LTP\)](#) beskriver utfordringene som samfunnet og forskningssystemet står overfor, og presenterer tre overordnede mål for norsk forskning og høyere utdanning. Et av disse målene er styrket konkurransekraft og innovasjonsevne i næringslivet og i offentlig sektor. Regjeringen skriver:

"Forskningsdrevet innovasjon er en viktig kilde til omstilling og helt nødvendig for å sikre fremtidig verdiskaping og løse de utfordringene som samfunnet står overfor. Sterke

forsknings- og kunnskapsmiljøer og et godt utviklet internasjonalt kunnskapssamarbeid står helt sentralt i dette arbeidet "

LTP fremholder en målsetning å øke norsk næringslivs investeringer i FoU til to prosent av BNP i 2030 og at støtte til næringslivets egne FoU-prosjekter skal prioriteres. Det skal videre legges til rette for kommersialisering og nyetableringer basert på offentlig finansiert forskning i de ulike kunnskapsmiljøene da det *"vil bidra til at det vokser frem nye kunnskapsintensive virksomheter innenfor både etablerte og nye næringer."*

"En innovativ offentlig sektor – både den statlige og den kommunale" trekkes frem som viktig for norsk økonomi, og det påpekes at dagens omfang er for lite. Offentlig innovasjon i samarbeid med forskningsmiljøer gir bedre effekt både på kvalitet og effektivitet. Det offentliges innkjøpsmakt kan brukes for å dreie etterspørselen mot grønne og bærekraftige løsninger og skape et hjemmemarked som kan gi ny eksport.

For at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050 ønsker regjeringen *"å legge til rette for en generell dreining i næringslivets forsknings- og innovasjonsaktiviteter mot mer klima- og miljøvennlige løsninger i hele landet"*. Føringene på dette er hovedprinsippet om at prosjekter som mottar støtte fra virkemiddelapparatet *"skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030 og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050"*.

2 Om porteføljen

2.1 Porteføljens avgrensning

Forskningsrådets portefølje er aktive prosjekter som Forskningsrådet finansierer, som har midler fra EUs rammeprogram for forskning og innovasjon eller andre finansieringskilder. Forskningsrådet har ansvar for å mobilisere søkere til, inkl SkatteFUNN. Forskningsrådet kategoriserer prosjekter langs ulike dimensjoner som ligger til grunn for inndelingen av prosjekter i 11 porteføljer. Prosjekter med støtte fra EU kategoriseres tilsvarende, men er enda ikke helt tilsvarende for SkatteFUNN. De 11 porteføljene er ikke gjensidig utelukkende, og kan ha varierende grad av overlapp med hverandre da et gitt prosjekt kan ha flere formål og dermed inngå i flere porteføljer.

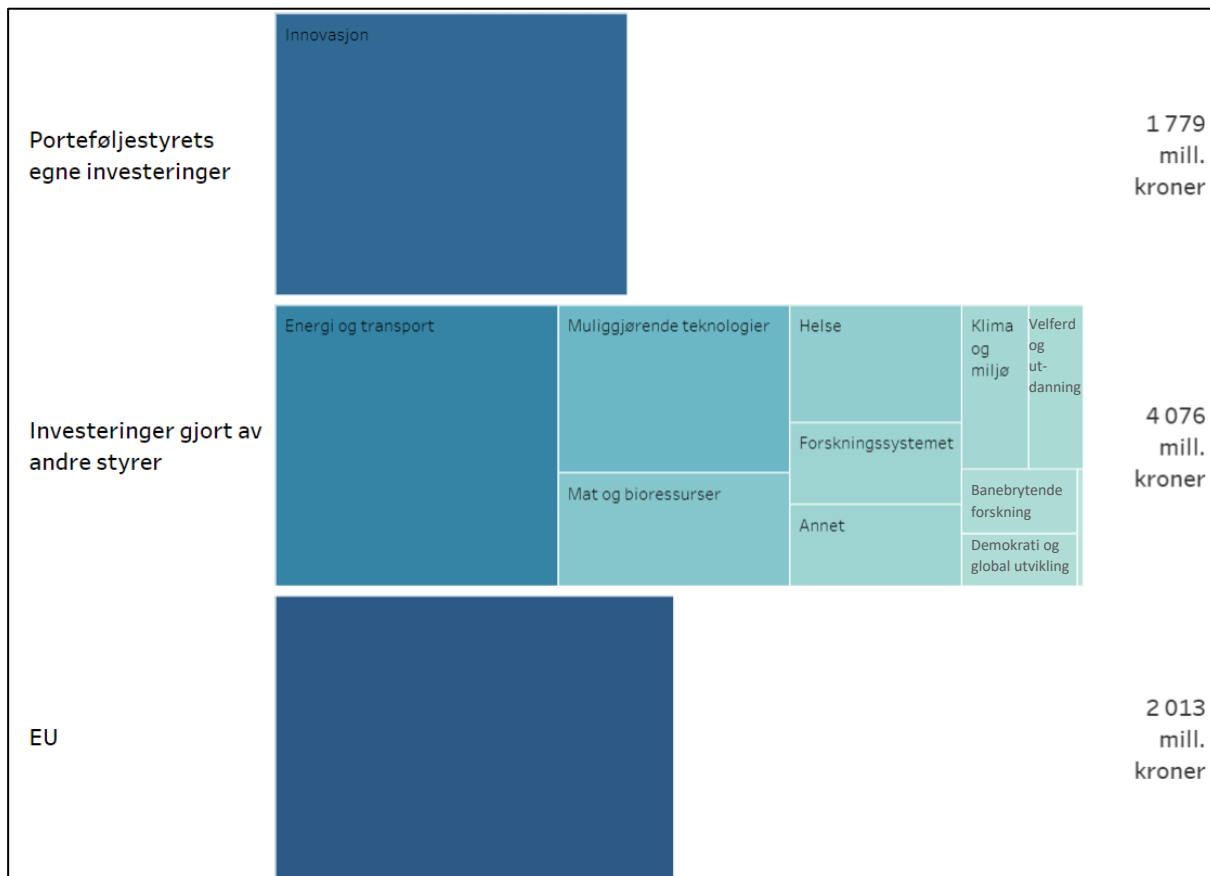
Porteføljen for innovasjon omfatter alle forskningsrådsfinansiererte prosjekter, EU-prosjekter med norsk deltagelse og SkatteFUNN-prosjekter som helt eller delvis karakteriseres som:

- Forskning i eller for næringslivet
- Forskning i eller for offentlig sektor
- Kommersialisering fra offentlig forskningsinstitusjoner

Porteføljen omfatter alle fag- og teknologiområder, og alle temaer, utfordringer og bransjer/næringer. Porteføljestyret har det strategiske ansvaret for å monitorere og gi Forskningsrådets Styre råd om hele bredden av innovasjonsaktivitet for hele FoUol-verdikjeden. Porteføljen inkluderer grunnforskning, men hovedtyngden er anvendt forskning, verifisering og pilotering for økt verdiskaping regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Prosjektene i porteføljen har til felles at de skal bidra til at innovasjon i næringslivet og offentlig sektor i hele landet. Porteføljestyret for innovasjon har et analyse- og rådgivingsansvar for hele Forskningsrådets innovasjonsportefølje, samt et investeringsansvar for den delmengden som Styret til enhver tid legger til dette porteføljestyret, omtalt som den målrettede innsatsen.

2.2 Finansiering

Forskningsrådets portefølje for innovasjon var i 2023 på nær 7900 millioner kroner, som vist i figur 1. Av dette utgjorde den målrettede innsatsen fra porteføljestyret ca. 23 prosent og finansieringen fra øvrige porteføljestyre ca. 52 prosent. Finansieringen fra EUs rammeprogram ca. 26 prosent.

Figur 1 Finansieringskilder til prosjektene i innovasjonsporteføljen.

En stor andel av innovasjons-porteføljens EU-finansiering var i 2023 på klima, energi og mobilitet, digitalisering, næringsliv og romvirksomhet, helse og mat bioøkonomi, naturressurser, jordbruk og miljø i Horisont Europa (alle i søyle 2 «Globale utfordringer og konkurransedyktig europeisk næringsliv»). Også Det er europeiske innovasjonsrådet (søyle 3, EIC) bidro med midler til prosjekter i porteføljen, da hovedsakelig nyskappings- og kommersialiseringsprosjekter.

SkatteFUNN-porteføljen besto i 2023 av 4829 aktive prosjekter. I følge Finansdepartementet er det estimerte skattefradraget for disse 2,3 mrd. kroner i 2023. Prosjektene blir merket med et anvendelsesområde, dvs i hvilken bransje eller næring prosjektet er mest relevant for. Prosjektet kan imidlertid også være relevant for andre anvendelsesområder. Basert på denne merkingen og det budsjetterte skattefradraget på søknadstidspunktet fordelte SkatteFUNN-prosjektene i 2023 seg slik på anvendelsesområdene:

SkatteFUNN-prosjekter i 2023	Antall aktive prosjekter	Forventet andel av totalt estimert skattefradrag (alle tall i prosent)
Helsenæringen	458	11,40
IKT-næringen	434	11,00
Fiskeri og havbruk	506	9,40
Energi	392	8,80
Annen tjenesteyting	383	7,60
Olje og gass	329	6,60
Bygg, anlegg og eiendom	367	5,60
Maritim	308	5,50
Miljø	209	5,20
Vareproduserende industri	332	5,10
Transport og samferdsel	205	4,90
Finans og bank	141	4,90
Media og kultur	145	3,20
Prosess- og foredlingsindustri	134	2,70
Varehandel	105	2,60
Næringsmiddelindustri	172	2,30
Landbruk	132	1,90
Reiseliv	50	1,00
Skog og trebruk	27	0,30
Totalt	4829	100,00

I 2023 stod bevilgninger fra NFD for vel 60 prosent av porteføljestyrets investeringer (innovasjonsprosjekter, Grønn plattform, kommersialisering, nærings-phd). KDs sektorovergripende midler stod for 33 prosent (kommersialisering og phd'ordnigene) og KDD for noe over tre prosent (innovasjon i offentlig sektor, regionale tiltak).

2.3 Utvikling av porteføljen

Porteføljestyret har et rådgivningsansvar overfor Forskningsrådets styre på sitt porteføljeområde i strategiske saker som budsjettinnspill, strategier, relevante høringer etc. som er av betydning for utvikling og status i porteføljen. Porteføljestyret har et overordnet ansvar for forskning i og for næringslivet og offentlig sektor, samt å bidra til å økt kommersialisering av offentlig finansiert forskning. Porteføljen har berøringsflater mot de fleste andre porteføljer og porteføljestyrets råd har betydning både for Styret og de andre porteføljestyrene.

Porteføljestyret vil se egne investeringer og rådgiving i lys av de samlede investeringene i innovasjonsporteføljen, og vil basere sine valg på den årlige porteføljeanalysen. Porteføljestyrene for muliggjørende teknologi og for energi og transport har store porteføljer relevante for det helhetlige innovasjonsansvaret som er tillagt porteføljestyret for innovasjon. Muliggjørende teknologier, inkludert kunstig intelligens vil være svært sentralt i tiden fremover. Energi og transportstyrets innsats for grønne verdikjeder er også for stor relevans for innovasjonsporteføljen.

Porteføljestyrene for helse har ansvaret for helseforskningen, og vil måtte samspille med porteføljestyret for innovasjon som gjennom de åpne arenaene er hovedfinansiør av helsenæringen.

Både muliggjørende teknologi og helseporteføljen finansierer en betydelig innsats av betydning for innovasjon i og for offentlig sektor. Det er videre sentralt at næringsliv og offentlig sektor har riktig infrastruktur tilgjengelig, for eksempel for å få testet teknologi og at den grunnleggende forskningen har kvalitet og kapasitet på områder av betydning for innovasjon. Porteføljestyret for forskningssystemet og for banebrytende forskning er dermed også viktige for å lykkes å nå målene innenfor innovasjonsfeltet.

Prosjektene i innovasjonsporteføljen skal primært bidra til å møte målområdet "Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne" (MRS 2) i Forskningsrådets strategi.

For å styrke konkurransekraft og innovasjonsevne med en forskningsbasert tilnærming er det viktig med kvalitet og kapasitet i forskningssystemet og god kunnskapsoverføring mellom sektorer og ulike områder. Prosjektene i porteføljen skal bidra til å løse store samfunnsutfordringer og må være miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftige. Dette er eksemplifisert gjennom NFDs føringer om at "*...prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030 og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050.*"

Det er viktig at internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid sees i sammenheng med de nasjonale finansieringskildene. Porteføljestyret vil søke å finne en hensiktsmessig balanse mellom nasjonale utlysninger og deltakelse i internasjonale satsninger, inkludert EUs partnerskap, Eureka mm. Porteføljestyret vil særlig følge utviklingen av den EU-finansierte innovasjonsporteføljen, og de mulighetene som åpner seg for norske aktører i EU de nærmeste årene (se [EUs strategiske plan](#)).

Forskningsrådets vedtekter fremholder oppgaven med å fremme innovasjon i næringsliv og offentlig sektor i hele landet. Flere departementer som finansierer porteføljestyrets egne investeringer gir føringer om at hele landet skal tas i bruk (KD), og at Forskningsrådets investeringer skal skape flere lønnsomme og innovative jobber i hele landet (NFD). Innsikt i regional næringslivsstruktur og forutsetninger for forskningsbasert innovasjon må vektlegges i innovasjonsporteføljen.

3 Mål for porteføljen

Målene for alle porteføljeplanene er avledet av LTP og regjeringens mål for Forskningsrådet, og hvert porteføljestyre må legge de meste relevante av disse til grunn for sitt arbeid. Målene skal adresseres både gjennom porteføljestyrets rådgiving til Styret og gjennom porteføljestyrets egne investeringer.

Mål 1: Porteføljen skal bidra til økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv

Måloppnåelse vil bli vurdert i lys av følgende indikatorer:

- Felles indikatorer for porteføljeplanene er under utvikling

Mål 2: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig omstilling i offentlig sektor og næringsliv i hele landet

Måloppnåelse vil bli vurdert i lys av følgende indikatorer:

- Felles indikatorer for porteføljeplanene er under utvikling

Mål 3: Ny kunnskap, kompetanse og teknologi i porteføljen skal deles og tas i bruk i forskning, næringsliv og offentlig sektor

Måloppnåelse vil bli vurdert i lys av følgende indikatorer:

- Felles indikatorer for porteføljeplanene er under utvikling

4 Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak

Prioriteringene og tiltakene som porteføljestyret setter gir føringer for styrets egne investeringer. Prioriteringene og tiltakene er avledet av Forskningsrådets strategi. Investeringene vil også måtte ta hensyn til eventuelle føringer fra departementene.

Prioritering 1: Porteføljestyrets investeringer skal utløse økt forskning og utvikling i næringsliv og offentlig sektor

Regjeringens strategi for å øke næringslivets investeringer i FoU til to prosent av BNP har en rekke tiltak som treffer Forskningsrådet. For å nå dette kreves gode rammebetingelser for forskningsbasert innovasjon, næringsutvikling, innovative partnerskap, utvikling av nye kunnskapsbaserte næringer og vekstbedrifter, samt videreutvikling av etablert næringsliv. Forskningsrådets virkemidler utløser private investeringer i FoU, og evalueringer viser bl.a. økning i antall ansatte, innovasjoner og i samarbeid for bedrifter som mottar støtte. Tilsøkningen er høy, kvaliteten i prosjektene er høy og stadig flere prosjekter må avslås. En bred mobilisering av bedrifter i hele landet er viktig for å kunne støtte de beste prosjektene. Porteføljestyret vil anbefale at Forskningsrådet øker andelen næringslivsinitierte -prosjekter, både gjennom egne investeringer og gjennom sine råd til Styret.

Norge har en relativt høy andel offentlig finansiert FoU, og en velutviklet høyere utdannings- og forskningsinstitusjonsstruktur i alle landets regioner. Analyser viser at for lite av den offentlig finansierte forskningen gir grunnlag for nyskaping, IP og kommersialiseringer. Porteføljestyret vil være en pådriver for å støtte nyskaping, næringsrettede innovasjoner og samfunnsinnovasjoner fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner, både gjennom egne investeringer og gjennom sine råd til Styret.

Tiltak:

- a) Prioritere prosjekter initiert og delfinansiert av næringslivet.
- b) Bidra til at flere ideer, resultater og kunnskap fra forskningsinstitusjonene i hele landet blir testet ut for anvendelse og nytte i næringsliv og i samfunnet.
- c) Bidra til økt forskerrekuttering, -kompetanse og -samspill mellom forskningsorganisasjoner og næringsliv og offentlig sektor.

Prioritering 2: Porteføljestyret vil styrke næringslivets verdiskaping og evne til bærekraftig omstilling i hele landet

Forskningsrådet ser et behov for å styrke innsatsen for næringsrettet og næringsrelevant FoU for en bærekraftig verdiskaping og for flere kunnskapsbaserte, internasjonale konkurransedyktige norske bedrifter og verdikjeder. Samarbeid med offentlig sektor er vesentlig for flere av de fremvoksende næringene. Det er behov for å bygge kvalitet og kapasitet i fag, disipliner og innenfor områder av

betydning for dagens og morgendagens næringsliv, og som muliggjørende og industrielle teknologier og for innovasjon som fagfelt.

Det er ønskelig at innsatsen foregår i hele landet, og legger vekt på regioners forutsetninger, fortrinn og potensialer.

Tiltak:

- a) Investere i prosjekter som har en plass på veien til lavutslippssamfunnet
- b) Investere i prosjekter som har internasjonal konkurransekraft og eksportpotensial
- c) Legge til rette for verdikjedesatsinger som kan omfatte offentlig-privat og sivilt-militært samspill
- d) Etterspørre bruk av KI og digitale teknologier i forsknings- og innovasjonsprosessene og kunnskap om konsekvenser av disse

Prioritering 3: Porteføljestyret vil fremme forskning og innovasjon for en effektiv offentlig sektor

Norge står overfor demografiske og inklusjonsutfordringer, og en innovativ offentlig sektor er derfor avgjørende for å videreutvikle velferdsstaten. Samspill mellom offentlig sektor, næringsliv og forskningsorganisasjoner må intensiveres for å bygge kunnskap, sikre kunnskapsflyt og å utvikle tjenester som utnytter teknologi, gir økt kvalitet og reduserer behovet for bemanning. Dette vil gi store besparelser for i norsk økonomi, samt verdiskapings- og eksportpotensial for norsk næringsliv.

Tiltak:

- a) Investere i prosjekter initiert av offentlig sektor.
- b) Prioritere prosjekter med potensial for størst effektiviseringsgevinst
- c) Legge til rette for innovative offentlige anskaffelser og utvikling av et hjemmemarked
- d) Utnytte offentlige data til næringsutvikling og økt bærekraft i offentlig sektor

Prioritering 4: Porteføljestyret vil fremme internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid

Mulighetene for forskningsdrevet innovasjon påvirkes av globale og nasjonale samfunnsutfordringer, markeder, teknologiutvikling og endringsprosesser. Forskningsdrevet innovasjon er i økende grad avhengig av at kunnskap og teknologi fra ulike områder sees i sammenheng. Dette krever bedre samspill mellom forskning, utdanning og innovasjon og utstrakt samarbeid på tvers av fag-, sektor-, aktør- og landegrenser. Internasjonalt samarbeid kobler norske og internasjonale aktører som gjerne tilgang til kunnskap, teknologi, partnerskap, nettverk, infrastrukturer og markeder.

Tiltak:

- a) Prioritere deltakelse i strategiske internasjonale nettverk og partnerskap viktige for næringsliv og samfunnsikkerhet
- b) Stimulere næringslivets og offentlig sektors deltagelse i internasjonalt verdikjedesamarbeid med kunder, leverandører, forskningsorganisasjoner og myndigheter

Forskningsrådet har [en rekke policydokumenter og handlingsplaner](#) som utfyller Forskningsrådets strategi, knyttet til blant annet etikk og samfunnsansvar, kjønnsbalanse og mangfold, rekruttering og internasjonalt samarbeid (se Forskningsrådets nettsider for forskningspolitikk og strategier). Disse

prioriteringer og tiltakene komme i tillegg. Merk at de årlige tildelingsbrevene fra departementene kan introdusere nye tiltak i tillegg til dem som er beskrevet i planen.

Utkast